

Руска инвазија на Грузију није променила равнотежу снага у Евроазији, већ је једноставно објавила чињеницу да се равнотежа снага већ променила. Сједињене Државе су заокупљене ратовима у Ираку и Авганистану, као и потенцијалним сукобом са Ираном и дестабилизујућом ситуацијом у Пакистану. Оне немају стратешке копнене снаге у резерви и нису у положају да интервенишу на руској периферији. Као што смо већ раније тврдили, ово је отворило могућност Русији да успостави свој утицај у бившој совјетској сфери. Москва није морала да се брине о потенцијалном одговору Сједињених Држава или Европе; стога, ова инвазија није променила равнотежу снага. Равнотежа снага је већ била промењена, и само је од Руса зависило када ће то бити и озваничено. Они су то учинили 8. августа.

Почнимо једноставним прегледом догађаја од последњих неколико дана.

У ноћи четвртка, 7. августа, снаге Републике Грузије прешле су границу Јужне Осетије, сепаратистичке области Грузије која функционише као независан ентитет још од пада Совјетског Савеза. Ове снаге су кренуле према главном граду Цхинвалију, који се налази близу границе. Грузијске снаге су се заглибиле у покушајима да заузму град. Упркос тешким борбама, оне никад нису у потпуности њиме овладале, као ни остатком Јужне Осетије.

У јутро 8. августа, руске снаге су ушле у Јужну Осетију, уз употребу оклопних и моторизованих пешадијских јединица и авијације. Јужна Осетија је била у неформалном савезништву са Русијом, и Русија је деловала како би спречила усисавање те области у састав Грузије. С обзиром на брзину руског одговора – у року од неколико сати од грузијског напада – Руси су очекивали грузијски напад и већ су претходно заузели своје почетне положаје. Контранапад је био пажљиво испланиран и компетентно изведен, и током наредних 48 сати Руси су успели да потуку главне грузијске снаге и да их натерају на повлачење. До недеље, 10. августа, Руси су учврстили свој положај у Јужној Осетији.

У понедељак, Руси су проширили своју офанзиву на ужу Грузију, нападајући дуж две осовине. Једна је ишла јужно из правца Јужне Осетија ка грузијском граду Горију. Друга је ишла из правца Абхазије, још једне сепаратистичке грузијске области у савезу са Русијом. Овај други напад је требало да пресече пут између грузијског главног града Тбилисија и грузијских лука. Руси су претходно већ бомбардовали војне аеродроме у Марнеулију и Вазијанију, и по свој прилици онеспособили радаре на међународном аеродрому у Тбилисију. Ови покрети су довели руске снаге на око 65 километара од грузијске престонице, у исто време знатно отежавајући евентуална појачања и реснабдевања грузијских снага.

Мистерија иза грузијске инвазије

У овој једноставној хроници има нечег тајанственог: Зашто су Грузијци решили да нападну Јужну Осетију у четвртак увече? Током претходне три ноћи, јужноосетијске снаге су доста снажно гранатирале грузијска села али, мада можда јаче него иначе, овакве размене артиљеријске ватре биле су уобичајене. Грузијци се можда нису посебно добро борили, али су одвојили прилично јаке снаге за које је требало бар неколико дана да се разместе и снабдеју. Грузијски потез био је срачунат.

Сједињене Државе су најближи грузијски савезник. Оне су тамо држале око 130 војних саветника, уз цивилне саветнике, људе под уговором за све могуће врсте радњи при грузијској влади и пословне људе. Незамисливо је да Американци нису знали за грузијску мобилизацију и намере. Такође је незамисливо да Американци нису знали да су Руси распоредили значајне снаге на јужноосетијској граници. Америчком техничком обавештајном апарату, од сателитских снимака и сигналног интелејенса до беспилотних летилица, није могла да промакне чињеница да се на хиљаде руских војника померало на истурене положаје. Руси су очигледно знали да су Грузијци спремни за покрет. Како је могуће да Сједињене Државе нису биле свесне руских активности? Штавише, знајући положај руских снага, како су амерички обавештајни аналитичари могли да превиде могућност да су Руси поставили замку, у нади да ће им грузијска инвазија дати изговор за контранапад?

Веома је тешко замислити да су Грузијци започели свој напад мимо америчке воље. Грузијци зависе од Сједињених Држава и нису били у позицији да им се одупру. Ово оставља две могућности. Прва је масивни обавештајни слом, у склопу којег Сједињене Државе или нису знале за присуство руских снага, или су знале за њега али су – заједно са Грузијцима – погрешно прочитале руске намере. Заједно са другим земљама, Сједињене Државе су на Русију гледале кроз призму 1990-их, када је руска војска била у расулу а руска влада паралисана. Русија није направила ниједан одлучан војни потез ван својих граница још од Авганистанског рата 1970-их и 1980-их. Руси су већ годинама избегавали сличне потезе. Сједињене Државе су претпоставиле да Руси неће ризиковати могуће последице инвазије на Грузију.

Ако је ово случај, то онда указује на централну реалност ове ситуације: Руси су се драстично променили, као и равнотежа снага у региону. Они су поздравили прилику да ову нову реалност покажу и на делу, тј. да могу да изврше инвазију на Грузију а да Сједињене Државе и Европа не могу да на то одговоре. Што се тиче ризика, они нису сматрали ову инвазију ризичном. Са војног становишта, није било противтеже. Са економског становишта, Русија је енергетски извозник који веома добро послује – штавише, Европљанима су руски енергенти потребнији него што је Русима потребно да их Европљанима продају. Политички, као што ћемо видети, Американцима су Руси били потребнији него Американци Русима. Рачуница Москве била је да је ово био моменат за деловање. Као што смо већ рекли, Руси су се већ месецима спремали, и сада су деловали.

Западно опкољавање Русије

Да би разумели руско размишљање, морамо се осврнути на два догађаја. Први је

Наранџаста револуција у Украјини. Са америчког и европског становишта, Наранџаста револуција представљала је тријумф демократије и западног утицаја. Са руског становишта, како је Москва јасно ставила до знаја, Наранџаста револуција представљала је мешање у унутрашње ствари Украјине, финансирано од стране ЦИА, с циљем увлачења Украјине у НАТО и даљег опкољавања Русије. Амерички председници Џорџ Буш Старији и Бил Клинтон обећали су Русима да се НАТО неће ширити на бившу империју Совјетског Савеза.

Ово обећање је већ прекршено 1998, ширењем НАТО на Пољску, Мађарску и Чешку, а затим опет 2004, ширењем које није обухватило бивше совјетске сателите у региону који сада припада Централној Европи, већ и три балтичке државе, које су биле делови Совјетског Савеза.

Руси су све ово толерисали. Међутим, разговори о укључивању Украјине у НАТО представљали су основну претњу руској националној безбедности. То би учинило Русију небрањивом и претило да дестабилизује и саму Руску Федерацију. Када су Сједињене Државе отишле толико далеко да предложе укључивање и Грузије, што би довело НАТО још дубље у Кавказ, руски закључак – јавно изречен – био је да су поготово Сједињене Државе решене да опколе и сломе Русију.

Други и мање важан догађај била је одлука Европе и Сједињених Држава да подрже одвајање Косова од Србије. Руси јесу били у пријатељским односима са Србијом, али је дубље питање за Русију било следеће: европско начело од краја Другог светског рата гласило је да, ради спречавања сукоба, државне границе не треба да се мењају. Ако би се то начело прекршило у случају Косова, онда би могле да уследе и друге промене граница – укључујући и територије које траже независност и од саме Русије. Руси су и јавно и приватно тражили да Косову не буде дата формална независност, већ да оно остане у статусу неформалне аутономије, што је у практичном смислу имало исто значење.

На основу украјинског искуства, Руси су постали убеђени да Сједињене Државе спроводе план стратешког опкољавања и дављења Русије. На основу косовског искуства, они су закључили да Сједињене Државе и Европа нису спремни да узму у озбир чак ни руске жеље у погледу прилично минорних питања. То је била преломна тачка. Ако се руским жељама није могло удовољити чак ни по једном овако минорном питању, онда је било јасно да се Русија и Запад налазе у стању сукоба. Као што смо рекли, питање за Русе је било какав одговор да дају. С обзиром да нису одговорили на Косову, Руси су одлучили да одговоре тамо где држе све карте: у Јужној Осетији.

Москва је имала два мотива, од којих је онај мањи био враћање милог-за-драго по питању Косова. Ако је Косово могло да буде проглашено независним под западним покровитељством, онда су Јужна Осетија и Абхазија, две сепаратистичке области у Грузији, могле да буду проглашене независним под руским покровитељством. А било које противљење од стране Сједињених Држава и Европе само би потврдило њихово лицемерје. Ово је било важно ради руских унутар-политичких разлога; међутим, други мотив је био далеко важнији.

Руски премијер Владимир Путин је једном приликом рекао да је пад Совјетског савеза представљао геополитичку катастрофу. Ово није значило да је он хтео да задржи совјетску државу, већ да је распад Совјетског Савеза створио ситуацију у којој је руска национална безбедност била угрожена од стране западних интереса. Као пример узмимо чињеницу да је, током Хладног рата, Санкт Петербург био око 1900 километара удаљен од најближе НАТО државе. Данас је удаљен само око 100 километара од Естоније, која је чланица НАТО. Распад Совјетског Савеза оставио је Русију опкољену групом земаља које су у различитим мерама непријатељски настројене према руским интересима и под јаким утицајем Сједињених Држава, Европе и, у неким случајевима, Кине.

Оживљавање руске сфере

Путин није хтео да обнови Совјетски Савез али је хтео да обнови руску сферу утицаја у бившем совјетском региону. Да би то постигао, морао је да уради две ствари. Прво, морао је да васпостави кредибилитет руске војске као борбене силе бар у контексту свог региона. Друго, морао је да покаже да западне гаранције, укључујући и чланство у НАТО пакту, не значе ништа наспрам руске моћи. Он није хтео непосредан сукоб са НАТО-ом, али јесте желео победу над силом која је блиско повезана са Сједињеним Државама, ужива њихову подршку и користи америчке саветнике, а за коју је опште познато да ужива америчку заштиту. Грузија је представљала савршен избор.

Начином на који је Русија извршила инвазију на Грузију (ако не бриљантно, онда бар компетентно), Путин је обновио кредибилитет руске војске. Али, много важније, овим је Путин разоткрио једну јавну тајну. Док год су Сједињене Државе везане на Блиском Истоку, америчке гаранције су безвредне. Ова лекција није за америчку употребу. Са руског становишта, то је нешто што Украјинци, балтички народи и централно-азијци треба да схвате. Штавише, то је лекција коју би Путин желео да такође пренесе и Пољској и Чешкој. Сједињене Државе желе да поставе постројења анти-балистичке одбране у тим земљама, а Руси желе да им ставе до знања да ће, ако то дозволе, то повећати њихов ризик а не њихову безбедност.

Руси су знали да ће Сједињене Државе осудити њихов напад. Али и ово заправо иде у корист Руса. Што су високи званичници гласнији, то је контраст између њихових речи и њихове (не)активности већи, а Руси су уз све то хтели да јавно подвуку чињеницу да су америчке гаранције само празна реторика.

Руси знају још нешто што је од виталне важности: за Сједињене Државе, Блиски Исток је далеко важнији од Кавказа, а Иран је посебно важан. Сједињене Државе желе руско учешће у санкцијама против Ирана. Још важније, они не желе да Руси Иранцима продају оружје, а поготову веома ефектни С-300 систем ваздушне одбране. Грузија је за Сједињене Државе споредно питање, док је Иран централно питање. Руси су у позицији да могу Сједињеним Државама да праве проблеме не само у Ирану, већ и продајом оружја другим земљама, попут Сирије.

Стога Сједињене Државе имају проблем – или ће морати да преусмере своју стратегију

Руско-грузијски рат и равнотежа снага

Пише: Џорџ Фридмен
четвртак, 21 август 2008 11:45

са Блиског Истока ка Кавказу, или ће морати да озбиљно ограниче свој одговор у Грузији како би избегле руску контру у Ирану. Чак и када би Сједињене Државе имале апетита за још један рат у Грузији у ово време, оне би морале да рачунају са руским одговором у Ирану – а можда и Авганистану (мада су садашњи руски интереси у тој земљи подударни са америчким).

Другим речима, Руси су Американце сатерали у ћошак. Европљани, којима већином недостају експедиционе војне снаге и који зависе од руског енергетског извоза, имају ћак и мање могућности на располатању. Ако се не деси ништа више, Руси су већ показали да су успоставили своју улогу регионалне силе. Русија ни у ком случају није глобална сила, али јесте значајна регионална сила са пуно нуклеарног оружја и привредом која није тако лоша у овом тренутку. Она је такође приморала све државе на руској периферији да поново размотре своје позиције наспрам Москве. Што се Грузије тиче, чини се да су Руси спремни да захтевају оставку председника Михаила Сакашвилија. То је њихова опција са војног становишта, и то је све што су хтели да покажу, и показали су.

Дакле, рат у Грузији представља јавни руски повратак статусу велике силе. Ово није нешто што се тек сад догодило – то се одвија већ годинама, откатко је Путин дошао на власт, са растућим интензитетом током последних пет година. Део тих последица је повећања руске моћи, али већи део је узрокован чињеницом да су блиско-источни ратови избацили Сједињене Државе из равнотеже и са мањком ресурса. Као што смо већ писали, овај сукоб је отворио нове прилике. Руски циљ је да искористи ову прилику ради наметања нове реалности у читавом региону, док су Американци везани на другом месту и зависни од Руса. Далеко од тога да је овај рат представљао изненађење: припреме за њега одвијале су се месецима. Међутим, његови геополитички темељи граде се још од 1992. Русија је вековима била империја. Последњих 15 година нису престављале неку нову реалност, већ само аномалију која ће бити исправљена. И она се сада и исправља.

(http://www.stratfor.com/weekly/russo_georgian_war_and_balance_power)
(George Friedman)